

ДЕТЕРМІНАНТИ ФІНАНСОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Л.В. Лисяк,
доктор економічних наук, професор*

*Д.О. Гетьман,
аспірант*

Дніпропетровська державна фінансова академія

У статті розглянуто теоретичні основи формування фінансової конкурентоспроможності в ієрархічному ринковому середовищі. Розглянуто і систематизовано наукові дослідження з визначеної проблематики. Уточнено економічний зміст та наведено авторську інтерпретацію категорій «фінансова конкурентоспроможність суб'єктів господарювання», «фінансова конкурентоспроможність регіону», «фінансова конкурентоспроможність країни», визначено їхні основні детермінанти. Наведено авторську інтерпретацію терміна «детермінанти фінансової конкурентоспроможності». Побудовано структурно-логічну схему, в якій систематизовано детермінанти фінансової конкурентоспроможності з урахуванням сучасних дефініцій в ієрархічному ринковому середовищі.

***Ключові слова:** фінансова конкурентоспроможність, детермінанти, фінансові ресурси, фінансовий потенціал, ієрархічне ринкове середовище.*

В статье рассмотрены теоретические основы формирования финансовой конкурентоспособности в иерархической рыночной среде. Рассмотрены и систематизированы научные исследования, касающиеся этой проблематики. Уточнено экономическое содержание и представлена авторская интерпретация категорий «финансовая конкурентоспособность субъектов хозяйствования», «финансовая конкурентоспособность региона», «финансовая конкурентоспособность страны», определены их основные детерминанты. Представлена авторская интерпретация термина «детерминанты финансовой конкурентоспособности». Построена структурно-логическая схема, в которой систематизированы детерминанты финансовой конкурентоспособности с учетом современных дефиниций в иерархической рыночной среде.

***Ключевые слова:** финансовая конкурентоспособность, детерминанты, финансовые ресурсы, финансовый потенциал, иерархическая рыночная среда.*

Постановка проблеми. Конкуренція є ключовим поняттям і невід'ємною складовою, що відображає сутність ринкових відносин. З точки зору економічної теорії, кон-

куренція розглядається в трьох основних аспектах: як ступінь змагальності на ринку; як саморегульований елемент ринкового механізму; як критерій, що визначає тип га-

лузевому ринку. Спроможність конкурувати для будь-якого суб'єкта ринкової економіки є властивістю, яка визначає його становище і успіх на ринку, забезпечує переваги над іншими суб'єктами. Тобто конкурентоспроможність виступає якісною характеристикою організаційно-економічної діяльності як окремих суб'єктів господарювання, так і певних об'єднань чи територіальних комплексів, тобто є властивою ознакою функціонуючих суб'єктів на мікро-, мезо-, макрорівнях. Змістовно конкурентоспроможність як якісна ознака економічної системи свідчить про її переваги у порівнянні з контрагентами у ринковому середовищі, а її досягнення свідчить про успішність у здійсненні процесу розширеного відтворення, зміцнення продуктивних сил і потенціалу подальшого розвитку.

Зазначене визначає необхідність дослідження сутності економічної категорії «конкурентоспроможність», її причинно-наслідкової основи (детермінантності) та фінансово-економічного механізму її формування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових дослідженнях детермінант фінансової конкурентоспроможності, на наш погляд, доцільно виділяти три взаємопов'язані напрями.

Перший напрям наукових досліджень конкурентоспроможності – вивчення загальних питань цього явища як економічної проблеми взагалі. Такий підхід є традиційним для багатьох зарубіжних вчених, включаючи І. Ансоффа, П. Друкера, М. Портера, Р. Уотермена, Й. Шумпетера та інших. Активний інтерес до даної проблеми також проявляли вітчизняні дослідники і науковці країн СНД, такі як Р.А. Фатхутдінов, П.Г. Бойчук, Г.М. Курова, Я.М. Жаліло, інші. Особливістю наукових робіт цього напрямку є спроба вчених сконцентруватися на теоретико-концептуальних питаннях, пов'язаних з розумінням сутнісних характеристик конкуренції, її джерел, чинників, які на неї впливають, умов розвитку та механізмів управління.

Другий напрям наукових досліджень конкурентоспроможності охоплює проблематику ефективного використання фінансових ресурсів в ієрархічному ринковому середовищі, до якого правомірно віднести

праці як вітчизняних, так і фахівців країн СНД: А.М. Бабича, М.В. Васильєвої, О.С. Галушко, О.А. Гришанова, Н.О. Колеснікової, А.Л. Коломійця, А.І. Новікова, Л.М. Павлової, А.М. Поддєрьогіна, В.П. Савчука та інших. Здебільшого роботи вказаних науковців зосереджені у сферах генерації конкурентоспроможності, зокрема: формування фінансового потенціалу на різних ієрархічних рівнях (мікро-, мезо-, макро-) та його складових, а також охоплюють аспекти удосконалення механізму їхнього ефективного використання і розподілу. Разом з тим, дискусійними у цій сфері залишаються трактування категорій «фінансовий потенціал», «фінансові ресурси» і «фінансове проектування» як чинників конкурентоспроможності. Також по-різному інтерпретуються принципи і методи ефективного реалізації фінансових механізмів (зокрема, бюджетного, податкового, кредитного, інвестиційного).

До третього напрямку наукових досліджень конкурентоспроможності слід віднести публікації, що розглядають проблему через призму її виміру: оцінки та пошуку напрямів її підвищення в ієрархічному ринковому середовищі, орієнтованих на перехід до інноваційних моделей розвитку. Найбільш змістовними роботами цього напрямку є дослідження зарубіжних науковців: Г. Вілсона, А. Йохема, А. Сінгла, Ф. Стюарт та інших, - які комплексно підійшли до характеристики змісту і визначення кількісного впливу факторів на фінансову конкурентоспроможність. Серед вітчизняних авторів та дослідників СНД слід відмітити праці таких науковців, як Г.Г. Господарчука, О.А. Жамойди, Н.Я. Калюжної, Т.А. Малої, Н.С. Педченко, Ю.В. Рожкова, Ю.О. Смирнова, І.П. Чорної та інших, які досліджують різні сторони вказаної проблеми з урахуванням впливу активного розвитку інтеграційних процесів. Однак, аналізуючи окремі питання, ці автори обмежуються фрагментарним зверненням до тих чи інших питань в контекст аспектів власних досліджень.

Таким чином, цілісних робіт, присвячених вивченню фінансової конкурентоспроможності як окремо взятого проблемного об'єкта дослідження з можливістю реалізації одержаних обґрунтованих положень на різних ієрархічних рівнях, практично не існує.

Ця тема залишається маловивченою у вітчизняній і зарубіжній літературі, проте її значущість для теорії і практики забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку суспільства безсумнівна, що зумовлює актуальність подальшого наукового пошуку.

Метою статті є розкриття сутності економічної категорії «фінансова конкурентоспроможність», її прояву в ієрархічному ринковому середовищі та визначення детермінант, які її зумовлюють.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на те, що дослідження сутності «фінансова конкурентоспроможність» у наукових публікаціях не виявлено, науковці широко користуються цим терміном при характеристиці ступеня розвитку окремих суб'єктів господарювання, інституцій, регіонів, галузей, територій, країн, держав і континентів в ієрархічному ринковому середовищі. Систематизація наведених у наукових публікаціях визначень змісту фінансової конкурентоспроможності стосовно її прояву в ієрархічному ринковому середовищі на трьох економічних рівнях (мікро-, мезо- і макрорівні) підсумована в таблиці 1.

Розглядаючи економічний зміст категорії «фінансова конкурентоспроможність» на мікрорівні, слід зазначити, що визначення, наведені в роботах А.М. Литовських [5, с. 12], Р.А. Фатхутдинова [8, с. 11], Г.М. Курової [4, с. 38], О.А. Жамойди [3, с. 86-87] пов'язують фінансову конкурентоспроможність виключно з ефективним використанням фінансових ресурсів і капіталу для досягнення фінансової стабільності суб'єкта господарювання і забезпечення високих фінансових показників його діяльнос-

ті (рентабельності, платоспроможності, кредитоспроможності тощо). Разом з цим, у наведених визначеннях автори не звертають увагу на природу забезпечення конкурентних переваг суб'єктів господарювання на ринку. Ю.О. Смірнов [7, с. 14] і Н.С. Педченко [6, с. 14] акцентують увагу на ефективному використанні фінансових ресурсів, капіталу і забезпеченні внутрішнього фінансового потенціалу з метою виживання суб'єктів господарювання на ринку в умовах жорсткої конкуренції. Водночас у всіх вказаних вище підходах розглядається тільки один напрям руху фінансових ресурсів і капіталу – їх витрачання (вихідний потік) – і відсутнє відображення вхідного потоку – їх генерування із зазначенням необхідності конкурувати за їх попереднє отримання.

Китайські науковці Інґ Хе, Джао Донг, Руїхуа Баї [17, с. 25] та індійський дослідник Сінгла Ашвані [12] вказують на управлінський фактор, який є визначальним у забезпеченні успішного і стабільного функціонування суб'єктів господарювання на ринку.

На нашу думку, термін «фінансова конкурентоспроможність» має подвійний зміст і повинен відображати таке: конкурентоспроможність наявних фінансових ресурсів і капіталу суб'єктів господарювання, відтворений у якості й ефективності їхнього використання в порівнянні з конкурентами, з одного боку, і здатність створювати, акумулювати, нарощувати і відтворювати внутрішній фінансовий потенціал самими суб'єктами господарювання на основі конкурентної боротьби за фінансові ресурси і залучення капіталу – з іншого боку.

Таблиця 1

Визначення змісту категорії «фінансова конкурентоспроможність» в публікаціях вітчизняних і зарубіжних науковців

Держава	Автор	Визначення
<i>Зміст фінансової конкурентоспроможності окремих суб'єктів (мікрорівень)</i>		
1	2	3
Російська федерація	Литовських А.М. [5, с. 12]	фінансовий стан господарюючого суб'єкта є характеристикою його фінансової конкурентоспроможності (тобто його платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими господарюючими суб'єктами
	Фатхутдинов Р.А. [8, с. 11]	комплексне поняття, що відображає ефективність використання процесів формування і розміщення фінансових ресурсів

	Курова Г.М. [4, с.38]	фінансова ефективність і результативність виробництва й реалізації товарів (послуг) у даний час і на перспективу
1	2	3
Україна	Педченко Н.С. [6, с. 14]	можливість виживання підприємства в умовах постійної конкурентної боротьби завдяки наявності значного внутрішнього фінансового потенціалу підприємства, достатності фінансових ресурсів, доступності позикових ресурсів, спроможності забезпечення високорентабельної діяльності та розширеного відтворення в умовах ринкової трансформації
	Жамойда О.А. [3, с. 86-87]	здатність капіталу усіх видів і служб, які організують його використання, до стійкого генерування позитивного грошового потоку, що дозволяє покрити експлуатаційні потреби підприємства і забезпечити його конкурентоспроможність
	Смірнов Ю.О. [7, с. 14]	можливість здійснювати конкурентну боротьбу в ринкових умовах, підтримуючи таку структуру капіталу, яка забезпечує кредитоспроможність і зростання ринкової вартості підприємства
Китай	ІнгХе, Джао Донг, Руїхуа Баї [17, с. 25]	сумарний вплив обраної фінансової стратегії на основі наявних фінансових ресурсів компанії та управлінських інструментів, можливостей і таланту керівника для її успішної реалізації в інтересах компанії
Індія	Сінгла Ашвані [12]	фундаментальна властивість забезпечення управлінською командою компанії фінансової стабільності з точки зору її бізнес-практики на основі прозорості ділових стосунків з партнерами, співробітниками і зацікавленими сторонами
<i>Зміст фінансової конкурентоспроможності регіону, галузі, інституції (мезорівень)</i>		
Російська федерація	Бойчук П.Г. [1, с.7]	здатність регіонів на основі грошового потенціалу управляти потоками товарів, ресурсів та використовувати можливості капіталу генерувати високий рівень життя його населення
<i>Зміст фінансової конкурентоспроможності держави, континенту (макрорівень)</i>		
Німеччина	Йохем Аксель [11]	привабливість країни, сприйнята іноземними інвесторами і відтворена у вартості рефінансування на міжнародних ринках капіталу
США	Вілсон Грег [15]	привабливість, безпечність і стабільність фінансових ринків для здійснення фінансування, інвестування та залучення капіталу, які, в свою чергу, спрямовані на підтримку виробництва, торгівлі, інновацій, забезпечення економічного зростання і створення нових робочих місць
	Експерти WEF [14]	поточний стан і перспективи фінансового розвитку країни в світовому просторі
	Експерти IMF [10]	інвестиційна привабливість країни та стабільність її банківського сектора
Китай	Ксяолін Чен [16]	ефективна організація і координування фінансових ресурсів, заснована на: характерних властивостях цих ресурсів; їх потенціалі; здатностях установ, які управляють і акцептують фінансові ресурси і сфери державних фінансів

З огляду на наведені міркування, необхідно визначитися лише з поняттям «внутрішній фінансовий потенціал» суб'єкта господарювання, під яким, на наш погляд, слід розуміти сукупність наявних в нього фінансових ресурсів і капіталу, ймовірні можливості залучення додаткових фінансових ресурсів і капіталу з різних джерел, а також систему управління ними, ефективно і грамотно використання яких в сукупності приведе до максимізації фінансових результатів суб'єкта господарювання, його фінансової стабільності та створення додаткових конкурентних переваг в ієрархічному ринково-

му середовищі.

Можливість реалізації внутрішнього фінансового потенціалу може бути досягнута за таких умов: наявності власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості; можливості залучення капіталу в обсязі, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів; рентабельності вкладеного капіталу; наявності ефективної системи управління фінансами, що забезпечує стабільність фінансового стану. Власне вказаний перелік показників і є основними детермінантами фінансової конкурентоспро-

роможності суб'єктів господарювання. Тобто детермінанти є чинниками, що спричиняють формування конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Отже, термін «детермінанти», за нашим переконанням, уособлює причини, явища, властивості, – тобто *імпульси*, що є основою виникнення і розвитку феномена фінансової конкурентоспроможності (як синергетичного ефекту) на рівні окремого суб'єкта господарювання (підприємства, організації, установи, інституції), регіону, галузі, країни, континенту тощо.

Найбільш відчутним є вплив конкуренції на мезорівні, який, відповідно до наукової концепції Стюарта [12, с. 37], є проміжним рівнем між економікою країни в цілому і рівнем окремих осіб, компаній і домогосподарств. Мезоекономічний рівень – це регіональний, районний, галузевий чи інституціональний рівні національної економіки. Конкурентоспроможність мезоекономічного рівня економіки найбільш істотно впливає на формування державних фінансів, отже конкурентні стратегії, ухвалені на мезорівні, визначають результативність реалізації макростратегій [2].

Те, що ми позначаємо терміном «регіон», є частиною території з налагодженими інтеграційними взаємозв'язками між суб'єктами господарювання; адміністративно-територіальною підсистемою соціально-економічного комплексу країни; складним територіально-економічним комплексом зі своєю інфраструктурою, особливим зовнішнім і внутрішнім середовищем (етнічний склад населення, трудові ресурси, соціальна інфраструктура, соціально-психологічний клімат, політичні аспекти розвитку регіону, культурні фактори тощо). Відтак забезпечення високого рівня конкурентоспроможності регіонів (районів, окремих територій) є стратегічним завданням для органів місцевого самоврядування і одночасно запорукою добробуту населення, яке проживає в його географічних межах. Проте визначення рівня конкурентоспроможності регіонів здебільшого здійснюється не за оцінкою наявного фінансового потенціалу, а за рейтин-

говими коефіцієнтами [1, 10, 11, 13]. Вони обчислюються і узагальнюються провідними експертами (представниками авторитетних консалтингових агенцій з експертної оцінки) на основі опитувань або ранжування за складовими елементами (окремими сферами і показниками).

Серед робіт, присвячених визначенню фінансової конкурентоспроможності на мезорівні (зокрема, на регіональному рівні), слід відмітити дисертаційне дослідження П.Г. Бойчука [1], в якому сформульовано не тільки концепцію визначення регіональної фінансової конкурентоспроможності, але й запропоновано диференціацію регіонів за «грошовим потенціалом», забезпечення якого він здебільшого покладає на банківську систему, залишаючи проте поза увагою роль інших ринкових інституцій, держави і механізму конкуренції як такого.

Прикладом практичної реалізації методології оцінки індексу конкурентоспроможності регіонів України є науковий проект Фонду «Ефективне управління» [9]. На основі використання експертного підходу, рейтингових оцінок і сучасних Інтернет-технологій його автори і виконавці наочно представили можливості аналізу конкурентоспроможності як кожного окремо взятого регіону України, так і їх порівняльного аналізу. При оцінці індексу конкурентоспроможності регіонів авторами до уваги брали складність економічних процесів і запропонували зважене середнє значення великої кількості різних компонентів, згрупованих за трьома альтернативними напрямками орієнтованості економіки з урахуванням 12 детермінант:

- для факторно орієнтованої економіки – базовий рівень (4 детермінанти) – інститути, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я і початкова освіта;

- для економіки, орієнтованої на ефективність – підсилювачі ефективності (6 детермінант), – вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, рівень розвитку фінансового рівня, технологічна готовність, розмір ринку;

- для інноваційно орієнтованої економіки – фактори розвитку та інноваційного потенціалу (2 детермінанти) – рівень розвитку бізнесу, інновації. Але, незважаючи на масштабність розробки, поза увагою авторів залишається фінансова забезпеченість, що виступає індикатором фінансової конкурентоспроможності регіонів як такої.

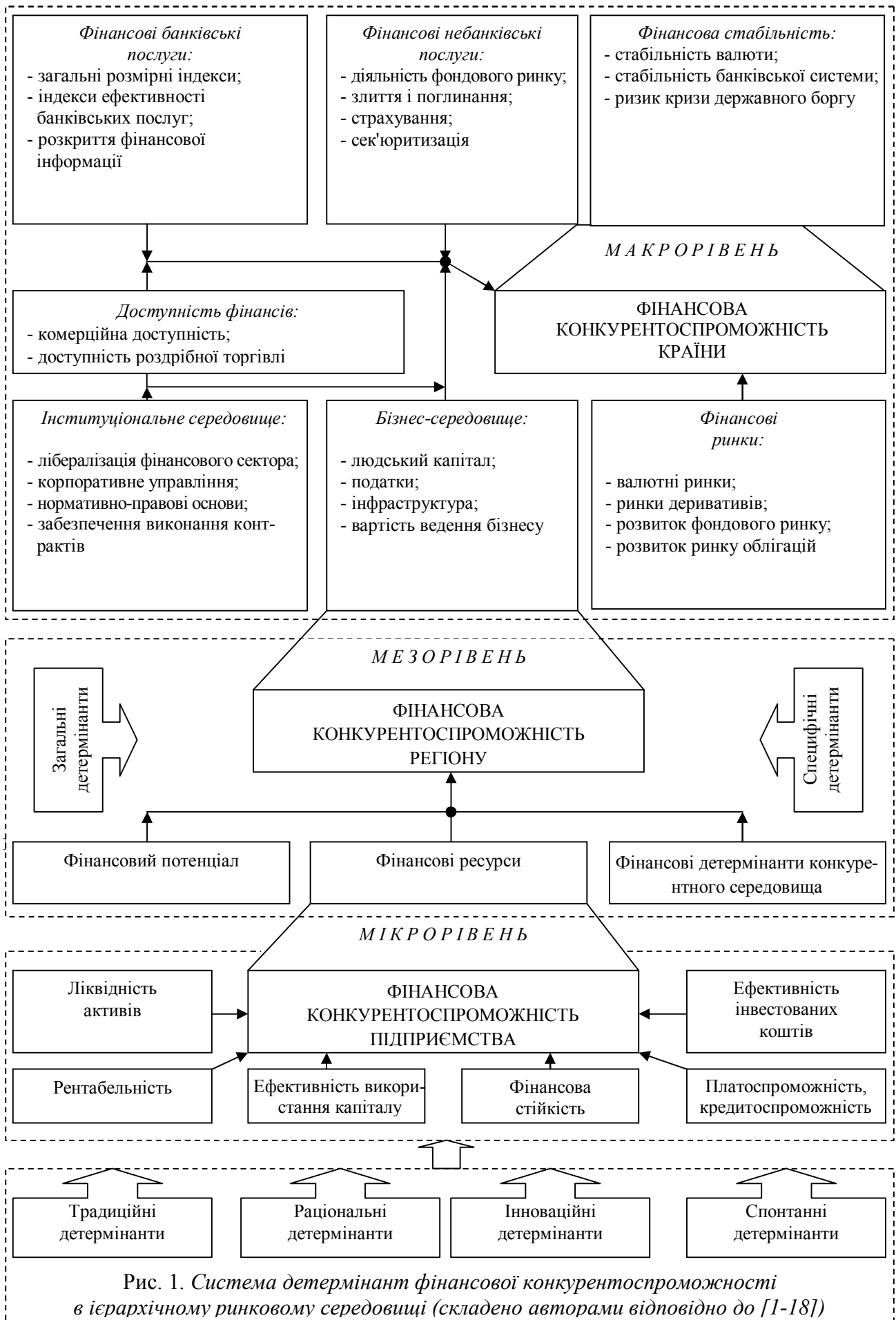
Заключний етап нашого аналізу пов'язаний із розглядом поняття «фінансова конкурентоспроможність країни». Серед теоретиків цього наукового напрямку – переважно зарубіжні науковці передових країн – лідерів світової економіки останнього десятиріччя. Це й зрозуміло, адже країни, які є основними гравцями на фінансових ринках, мають ґрунтовно підходити як до аналізу власних фінансових активів і фінансових ресурсів з метою забезпечення довгострокових конкурентних переваг на світових ринках капіталу, ресурсів, товарів, робочої сили, так і до аналізу інших країн з точки зору їх інвестиційної привабливості. Зокрема, за дослідженнями групи аналітиків Світового економічного форуму (WEF): Кевіна Стейнберга, Джанкарло Бруно, Майкла Дрекслера, Метью Блейка, Майкла Кьоніцера, Абея Лі, Маха Елтобхі, Ірвіна Мендельсона, Ебігейл Нобель, Ізабелли Ретнер, Андре Белелью, Лізи Донеган, Наді Гійо, Тіка Кунга, Елізабет Бремер, Емі Кессіді, Олександри Хоес, Тодда Гласса та інших, фінансова конкурентоспроможність країни відображає поточний стан і перспективи її фінансового розвитку [14]. Визначальними детермінантами при цьому виступають за сферами впливу: політиків (3) – інституціональне середовище, бізнес-середовище та фінансова стабільність; посередників (3) – банківські фінансові послуги, небанківські фінансові послуги та фінансові ринки; кінцевих користувачів капіталу (1) – доступність фінансів. Дещо іншим є визначення фінансової конкурентоспроможності експертами-аналітиками Міжнародного валютного фонду (IMF). За їх баченням, фінансова конкурентоспроможність країни визначається її інвестиційною привабливістю та

стабільністю її банківського сектора [10], які, власне і є її основними детермінантами.

Аналізуючи наукові підходи окремих дослідників, слід відзначити, що в цілому вони деталізують або, навпаки, узагальнюють попередні дослідження. Так, наприклад, визначення фінансової конкурентоспроможності Акселем Йохемом [11] тотожне визначенню експертів IMF. А розкриття сутності фінансової конкурентоспроможності Грегом Вілсоном [15] і Ксяо-лін Чен [16] знаходиться в межах детермінант, охарактеризованих експертами WEF.

Узагальнюючи результати наукових досліджень феномена «конкурентоспроможність» і абстрагуючись від форм її прояву (продуктова, товарна, цінова тощо), слід зосередитись на її причинно-наслідковій (детермінантній) основі. Успішність діяльності суб'єктів економічних систем зумовлюється насамперед її фінансовою спроможністю, яка виступає результатом конкурентоспроможності і одночасно – умовою цього феномена. Адже ринкові суб'єкти (на мікро-, мезо-, макрорівнях) конкурують як на основі наявних фінансових ресурсів (що визначає похідний потенціал їхньої конкурентоспроможності), так і для їхнього примноження (що за підсумками господарювання свідчить про їхню результатну конкурентоспроможність), – тобто єдиним ресурсом, здатним в зіставному і порівнюваному вигляді визначити цінність і вартість як власне ринкового суб'єкта (будь-то суб'єкт підприємницької діяльності, бізнес-єдиниця, інституція, район, регіон чи країна в цілому), так і всіх використовуваних у ході його діяльності ресурсів та інструментів, є *фінансовий ресурс*.

Таким чином, дослідження прояву феномена «конкурентоспроможність» суб'єктів ринкових відносин в ієрархічному ринковому середовищі з виокремленням економічних рівнів (мікро-, мезо- та макрорівня) показує, що кількісний вимір її ступеня прояву залежить від фінансової спроможності учасників фінансових відносин (виражених фінансовим станом) та здатністю генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів, необхідних для успішного функціонування у своїх сферах. Загальна схема формування фінансової конкурентоспроможності суб'єктів мікро-, мезо- та макроекономічного рівня наведена на рис. 1.

Дослідивши ієрархічний характер феномена фінансової конкурентоспроможності суб'єктів мікро-, мезо- та макроекономічного рівнів, слід відзначити їх очевидний взаємозв'язок: високий рівень фінансової конкурентоспроможності суб'єктів господарювання формує високий рівень фінансової конкурентоспроможності регіону, де вони розташовані, до того ж формуючи його позитивний імідж для потенційних партнерів, інвесторів і всіх зацікавлених сторін. У свою чергу, високий рівень фінансової конкурентоспроможності регіону є запорукою її забезпечення країни в цілому, завдяки чому формується її високий рейтинг у світовому економічному просторі.

Таким чином, змістовність фінансової конкурентоспроможності залежно від специфіки суб'єкта економічної системи формується з огляду на потреби, наявність та здатність генерувати фінансові ресурси відповідних об'єктів: окремого суб'єкта господарювання, локальної економічної системи регіону та всієї країни. У зв'язку з цим є підстави сприймати сутність конкурентоспроможності за таким змістом:

а) під фінансовою конкурентоспроможністю окремих суб'єктів господарювання нами пропонується розуміти здатність суб'єкта господарювання (підприємства, організації, установи тощо) ефективно використовувати наявні фінансові ресурси та залучати капітал у порівнянні з конкурентами, а також здатність створювати, акумулювати, нарощувати і відтворювати внутрішній фінансовий потенціал самими суб'єктами господарювання на основі конкурентної боротьби;

б) фінансову конкурентоспроможність регіону слід розуміти як здатність регіону ефективно використовувати і залучати фінансові ресурси на конкурентній основі з метою

розширення його фінансового потенціалу (у першу чергу, бюджетного, податкового, банківсько-кредитного, страхового, фондового та інвестиційного);

в) під фінансовою конкурентоспроможністю країни нами пропонується розуміти її спроможність нарощувати фінансовий потенціал у мірі, достатній для забезпечення її довгострокових конкурентних переваг у світовому економічному просторі.

Детально проаналізувавши сучасні науково-теоретичні здобутки і практичні напрацювання щодо розгляду феномена фінансової конкурентоспроможності в ієрархічному ринковому середовищі, нами побудовано логіко-структурну схему системи її детермінант в ієрархічному ринковому середовищі, де відображено, на наш погляд, найсуттєвіші складники і визначники її формування.

Висновки. Вивчення фінансової конкурентоспроможності безумовно є, актуальним, оскільки усвідомлення її структури і основних детермінант допомагає реалізувати ринковим суб'єктам їх наявний і прихований фінансовий потенціал, що, в свою чергу, сприяє підвищенню ефективності їхньої діяльності та створює додаткові конкурентні переваги в ієрархічному ринковому середовищі.

Подальше вивчення факторів, що впливають на формування високого рівня фінансової конкурентоспроможності в ієрархічному ринковому середовищі, а також методичних підходів до її оцінки може не тільки збагатити економічну теорію, але й сприяти на практиці формуванню стійкого «фінансового потенціалу» ринкових суб'єктів, реалізація якого здатна підвищити ефективність діяльності і забезпечити їм додаткові конкурентні переваги.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Бойчук, П.Г.* Обеспечение финансовой конкурентоспособности предпринимательского региона в условиях сетевого взаимодействия : автореф. дис. на соискание на-

- уч. степ. канд. экон. наук : спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством: предпринимательство / Бойчук Петр Григорьевич ; Хабаровская государственная академия экономики и права. – Хабаровск, 2008. – 24 с.
2. Глоссарий макроэкономических терминов: национальная экономическая энциклопедия. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vocable.ru/dictionary/422/word/mezo-uroven>.
  3. *Жамойда, А.А.* Концепция финансовой конкурентоспособности промышленного предприятия / А.А. Жамойда // Економічний вісник Донбасу.– 2009. – № 3 (17). – С. 85-90.
  4. *Курова, Г.М.* Систематизация детерминант конкурентоспособности / Г.М. Курова // Российское предпринимательство. – 2012. – № 1 (199). – С. 38-44.
  5. *Литовских, А.М.* Финансовый менеджмент : конспект лекций / А.М. Литовских. – Таганрог: ТРТУ, 2000. – 76 с.
  6. *Педченко, Н.С.* Моніторинг фінансової конкурентоспроможності підприємств : Монографія / Н.С. Педченко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2007. – 103 с.
  7. *Смирнов, Ю.О.* Формування механізму управління фінансовою конкурентоспроможністю підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук за спец. 08.00.04 – Економіка і управління підприємствами / Юрій Олексійович Смирнов. – Мариуполь : Приазовський держ. техн. ун-т, 2007. – 19 с.
  8. *Фатхутдинов, Р.А.* Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 312 с.
  9. Competitive Ukraine: Проект фонда «Эффективное управление». – Официальный ВЕБ-сайт:<http://competitiveukraine.org/indexes/>.
  10. Global Finance: Rankings of National Economic Competitiveness [Internet-data]: URL: <http://www.gfmag.com/tools/global-finance-supplements.html>.
  11. *Jochem Axel.* International financial competitiveness and incentives to foreign direct investment: Deutsche Bundesbank, Discussion Paper Series 1: Economic Studies No 29/2008, 48 p. URL: <http://econstor.eu/bitstream/10419/27653/1/200829dkp.pdf>.
  12. *Singla Ashwani.* Winning Strategies for Financial Competitiveness, Penn Schoen Berland, South Asia, Haryana, India, 2011, 18 p. URL: http://www.wpp.com/~media/sharedwpp/readingroom/consumer%20insights/psb_financial_influentials_nov12.pdf.
  13. *Stewart Frances.* North-South and South-South: Essays on International Economics (Basingstoke, UK: Macmillan, 1992), p. 37.
  14. The Financial Development Report 2012. World Economic Forum, Geneva, Switzerland. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_FinancialDevelopmentReport_2012.pdf.
  15. *Wilson, Greg.* Let's Not Forget Financial Competitiveness. Our perspectives: Commentary on the economy and regulatory policies affecting financial companies, Barnett Sivon & Natter, P.C., URL: http://www.bsnlawfirm.com/newsletter/OP0311_5.pdf.
  16. *Xiaolin Chen.* Comprehensive Evaluation Analysis of Financial Core Competitiveness of Listed Companies, International Journal of Business and management, Shenyang, China, Vol. 4, No 10, 2009. pp. 89-94.
  17. *Ying He, Jiao Dong, Ruihua Bai* The Evaluation Model of Financial Competitiveness in Telecom Enterprises. Beijing university of Post and Telecommunication. Advances in Applied Economics, Business and Development: Communications in Computer and Information Science Vol. 209, 2011, pp. 24-32. URL: http://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-642-23020-2_4.

Theoretical base of financial competitiveness forming in a hierarchical market environment is considered in this article. Scientific researches on certain issues are discussed and systematized.

In scientific researches the determinants of financial competitiveness authors propose to clarify three interrelated areas: studying general questions on this phenomenon as an economic problem in general; studying the problems of effective use of financial resources in a hierarchical market environment; evaluating and searching for areas to increase financial competitiveness in a hierarchical market environment, which are oriented on innovative development models.

Economic content is updated and the author's interpretation of categories «financial competi-

tiveness of entities», «financial competitiveness of the region», «financial competitiveness of the country» are shown, also their main determinants are defined.

We offer to understand the financial competitiveness of entities as the ability of the entity (enterprise, organization, institution, etc.) to use available financial resources effectively and to accumulate capital in comparison with their competitors, also as the ability to create, to accumulate, to grow and to reproduce internal financial capacity the entities by own on the competitive basis. Financial competitiveness of the region should be understood as the ability of the region to use effectively and to attract financial resources on a competitive basis in order to increase its financial capacity (primarily budgetary, tax, banking, credit, insurance, securities and investment). We propose to understand the financial competitiveness of the country as its ability to increase the financial potential in a way, which is sufficient to ensure long-term competitive advantage of the country in the worldwide economy.

Author's interpretation of the term «financial determinants of competitiveness» is offered in this article. Structural and logic scheme, which codified the determinants of financial competitiveness with the lightening of modern definitions in a hierarchical market environment, is built by authors.

Keywords: financial competitiveness, determinants, financial resources, financial capacity, hierarchical market environment.

REFERENCES

1. *Bojchuk, P.G.* Obespechenie finansovoj konkurentosposobnosti predprinimatelskogo regiona v usloviyax setevogo vzaimodejstviya : avtoref. dis. na soiskanie nauch. step. kand. ekon. nauk : spec. 08.00.05 – Ekonomika i upravlenie narodnym xozyajstvom : predprinimatelstvo / Bojchuk Petr Grigorevich ; Xabarovskaya gosudarstvennaya akademiya ekonomiki i prava. – Xabarovsk, 2008. – 24 s.
2. Glossarij makroe'konomicheskix terminov : nacional'naya e'konomicheskaya e'nciklopediya. – [E'lektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://vocable.ru/dictionary/422/word/mezouroven>.
3. *Zhamojda, A.A.* Koncepciya finansovoj konkurentosposobnosti promy'shlennogo predpriyatiya / A.A. Zhamojda // Ekonomichnij visnik Donbasu. – № 3 (17). – 2009. – S. 85-90.
4. *Kurova, G.M.* Sistematizaciya determinant konkurentosposobnosti / G.M. Kurova // Rossijskoe predprinimatel'stvo. – 2012. – № 1 (199). – S. 38-44.
5. *Litovskix, A.M.* Finansovyj menedzhment : Konspekt lekcij / A.M. Litovskix. – Taganrog: TRTU, 2000. – 76 s.
6. *Pedchenko, N.S.* Monitoring finansovoï konkurentospromozhnosti pidpriemstv : Monografiya / N.S. Pedchenko. – Poltava: RVV PUSKU, 2007. – 103 s.
7. *Smirnov, Yu.O.* Formuvannya mexanizmu upravlinnya finansovoyu konkurentospromozhnistyu pidpriemstva : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. Stupenya kand. ekon. Nauk za spes. 08.00.04 – Ekonomika i upravlenie pidprujemstvom // Yuriy Olekseevich Smirnov. – Mariupol' : Priazovs'kij derzh. texn. un-t, 2007. – 19 s.
8. *Fatxutdinov, R.A.* Konkurentosposobnost' : e'konomika, strategiya, upravlenie / R.A. Fatxutdinov. – M. : INFRA-M, 2000. – 312 s.
9. Competitive Ukraine : Proekt fonda «E'ffektivnoe upravlenie». – Oficial'nyj VEB-sajt : <http://competitiveukraine.org/indexes/>.
10. Global Finance : Rankings of National Economic Competitiveness [Internet-data] : URL: <http://www.gfmag.com/tools/global-finance-supplements.html>.

11. *Jochem Axel*. International financial competitiveness and incentives to foreign direct investment: Deutsche Bundesbank, Discussion Paper Series 1 : Economic Studies No 29/2008, 48 p. URL: <http://econstor.eu/bitstream/10419/27653/1/200829dkp.pdf>.
12. *Singla Ashwani*. Winning Strategies for Financial Competitiveness, Penn Schoen Berland, South Asia, Haryana, India, 2011, 18 p. URL : http://www.wpp.com/~media/sharedwpp/readingroom/consumer%20insights/psb_financial_influentials_nov12.pdf.
13. *Stewart Frances*. North-South and South-South : Essays on International Economics (Basingstoke, UK : Macmillan, 1992), p. 37.
14. The Financial Development Report 2012. World Economic Forum, Geneva, Switzerland. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_FinancialDevelopmentReport_2012.pdf.
15. *Wilson Greg*. Let's Not Forget Financial Competitiveness. Our perspectives : Commentary on the economy and regulatory policies affecting financial companies, Barnett Sivon & Natter, P.C., URL : http://www.bsnlawfirm.com/newsletter/OP0311_5.pdf.
16. *Xiaolin Chen*. Comprehensive Evaluation Analysis of Financial Core Competitiveness of Listed Companies, International Journal of Business and management, Shenyang, China, Vol. 4, No 10, 2009. pp. 89-94.
17. *Ying He, Jiao Dong, Ruihua Bai*. The Evaluation Model of Financial Competitiveness in Telecom Enterprises. Beijing university of Post and Telecommunication. Advances in Applied Economics, Business and Development : Communications in Computer and Information Science Vol.209, 2011, pp. 24-32. URL : http://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-3-642-23020-2_4.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2013